

4.5.2020

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 62/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon alaa koskevaan lainsäädäntöön tehtävistä väliaikaisista muutoksista poikkeusolojen vuoksi

Yleistä

COVID-19-tartuntatauti-epidemian vuoksi junien matkamäärät ovat laskeneet noin 90 % sekä VR-Yhtymän (VR) kauko- että lähiliikenteessä, jonka vuoksi VR on päättänyt kaukojunaliikennettä koskevista supistuksista. Myös VR-konserniin kuuluvassa Pohjolan Liikenteen operoimassa linja-autoliikenteessä liikennettä on jouduttu supistamaan.

VR jatkaa kuitenkin tavara- sekä tärkeimpien juna- ja linja-autovuorojen liikennöimistä, turvaten elinkeinoelämän toimintaedellytykset sekä välttämättömän työ- ja asiointimatustamisen, varmistaen siten myös yhteiskunnan kriittisten alojen toiminnan.

VR kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

28 a § Kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyyden voimassaolon jatkuminen

VR kannattaa ehdotusta siitä, että kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyyden voimassaoloa jatketaan, koska vallitsevissa poikkeusoloissa ei ole mahdollista järjestää yli 10 henkilön kokoontumisia koulutusten toteuttamiseksi ja myös pienempiä kokoontumisia tulee välttää.

VR näkee kuitenkin ongelmallisena sen, että ehdotettu muutos koskee ainoastaan niitä kuljettajia, joiden ammattipätevyys umpeutuu ennen 30.10.2020. Myös muiden kuljettajien osalta tulisi huomioida se, että heille ei voida nyt poikkeustilan aikana järjestää koulutuksia. Tämä aiheuttaa jatkuvasti koulutusvelkaa, vaikka kuljettajan ammattipätevyys ei olisikaan umpeutumassa mainitun ajanjakson aikana. Tilanteen aikanaan normalisoituessa koulutukset täytyy järjestää normaalia merkittävästi suuremmalle määrälle kuljettajia, kun kertynyttä koulutusvelkaa ryhdytään purkamaan.

4.5.2020

Työnantajat tulevat olemaan erittäin haastavan tilanteen edessä, kun kaikki lykkääntyneet koulutukset tulisi saada lyhyen ajan sisällä järjestettyä. Tämän vuoksi VR esittää, että tässä yhteydessä ehdotettua lainmuutosta vastaavan pituinen poikkeus annettaisiin myös niille kuljettajille, joiden ammattipätevyys ei ole kyseisenä aikana umpeutumassa, jotta työnantajat ehtisivät järjestää kaikki ne koulutukset, mitkä nyt poikkeustilanteen aikana jäävät toteuttamatta.

74 § Rautatieliikenteen kuljettajan lääkärintarkastukset

VR pitää hyvänä sitä, että nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä on osittain huomioitu aiempi lausuntomme liikenne- ja viestintäministeriölle ja 74 § on muotoiltu uudelleen terveydentilaan perustuvien terveystarkastusten osalta.

Aiemmassa muodossaan ehdotettu muutos liikennepalvelulain 74 §:ään, jossa veturinkuljettajaa koskevan lääkärintodistuksen toimittamista siirretään 6 kuukautta eteenpäin, olisi saattanut tietyissä tapauksissa vaarantaa liikenneturvallisuutta. Lainkohtaa on kuitenkin esittämällämme tavalla tarkennettu siten, että nykyisessä muodossaan ehdotettua säännöstä ei sovelleta henkilöön, jolta rautatielääkäri on erikseen edellyttänyt säännönmukaista useammin tehtäviä lääkärintarkastuksia.

VR esittää edelleen, että muita määräaikaisesti tehtäviä terveystarkastuksia (kuin terveystarkastuksia) voisi siirtää myöhempään ajankohtaan, mikäli rautatielääkäri on tutustunut terveystarkastukseen sekä aikaisempaan terveystarkastukseen ja näiden perusteella puoltaa lykkäämistä. Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu edellä kursivilla muotoiltua edellytystä terveystarkastuksen siirtämiselle. Tämä puute muodostaa nähdäksemme edelleen liikenneturvallisuusriskin.

Terveystarkastusten lykkäämisessä noudatettaisiin ilmailun periaatteita, mikäli hallituksen esityksessä huomioitaisiin molemmat yllä mainitut esityksemme.

Perusteluina esitämme seuraavaa:

Liikennepalvelulain 74 §:n mukaisia määräajoin tehtäviä liikkuvan kaluston kuljettajan lääkärintarkastuksia (terveystarkastuksia) on kahdenlaisia; uusintatarkastukset, jotka tehdään ikään perustuen kaikille kuljettajille määrätyin väliajoin (1-3 vuoden välein) sekä terveydentilaan perustuvat tihennetyt uusintatarkastukset, jotka tehdään rautatielääkäriin määräämin väliajoin.

Tihennetty uusintatarkastus määritellään tihennetyksi tehtäväksi silloin, kun kuljettajalla on sairaus, joka ei vielä vaaranna liikenneturvallisuutta,

4.5.2020

mutta saattaa sen tehdä kehittyessään vakavammaksi. Tällöin rautatielääkäri arvioi kuljettajan terveydellisen soveltuvuuden kuljettajatehtävään lyhyemmäksi ajanjaksoksi kuin mihin ikään perustuva tarkastustiheys ohjaisi.

Kun kyseessä on tihennetty uusintatarkastus, joka pitäisi tehdä lainkohdassa mainitun ajanjakson aikana, kuljettajalla oleva sairaus saattaa pahentua ja edetä, ja toimintakyvyn menettämisen riski lisääntyy. Rautatielääkäri on päättäessään tihennetyn uusintatarkastuksen ajankohdasta ottanut huomioon sairaustiedot ja sairauden etenemisen riskit ja päätyneet riskinarvionsa perusteella tiettyyn tihennettyyn aikatauluun.

Kun kyseessä on uusintatarkastus, joka tehdään lain tarkoittaman määrävälin perusteella, koskee se käytännössä vain yli 55-vuotiaita. Lääketieteellisen tiedon mukaan ikääntyessä sairauksien aiheuttama liikenneturvallisuusriski kasvaa. Ikääntyvien (yli 55-vuotiailla) kuljettajien uusintatarkastusväli on määritelty yhdeksi vuodeksi, ja sen kasvattaminen ehdotuksen mukaan 1,5 vuodeksi lisää terveystarkastusten välissä tapahtuvien liikenneturvallisuutta vaarantavien sairauksien määrää.

Muilta osin toteamme seuraavaa:

Liikenneturvallisuusnäkökulman lisäksi VR on tehnyt myös muuta tilanneanalyysiä. Tämän analyysin perusteella VR:n palveluntuottajilla on resursseja toteuttaa terveystarkastukset suunnitellussa aikataulussa poikkeusolot huomioiden. Myöskään rautatieliikenteen sujuvuuden vuoksi ei ole tarvetta jatkaa esityksen tarkoittamalla tavalla lääkärintodistuksen toimittamisen aikaa niiden kuljettajien osalta, joiden terveystarkastus ajoittuu 14.04.- 30.10.2020 väliseen aikaan. Näin ollen VR:n aikomuksena on toteuttaa terveystarkastukset voimassa olevan lainsäädännön edellyttämässä aikarajoissa.

Jos tilanne muuttuu ja esimerkiksi työterveyshuollon ammattihenkilöitä määrätään lainsäädännöllisin perustein muihin työtehtäviin tai jos merkittävä määrä työterveyshenkilöstöä sairastuu, pitäisi tilanne tietenkin arvioida uudelleen, mutta tällöinkin liikenneturvallisuusnäkökulma huomioiden.

78 § Lisätodistuksen voimassaolo ja voimassapitäminen

VR pitää hyvänä esitetyn muutoksen mahdollistamaa joustoa, mutta toteaa samalla, että omaehtoisen toimintamallinsa mukaisesti VR:llä rautatieliikenteen näytöt pyritään myös poikkeusoloissa vastaanottamaan suunnitellusti.

4.5.2020

179 § Liikenne- ja viestintäviraston seuranta- ja yhteensovittamistehtävät

VR kannattaa muutosta, jonka mukaisesti henkilöliikenteen kuljetuspalvelun tarjoajan olisi 16.3.-30.10.2020 välisenä aikana ilmoitettava säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, lopettamisesta ja olennaisista muutoksista Liikenne- ja viestintävirastolle viimeistään viisi päivää ennen suunnitelman toteuttamista, voimassa olevan lain edellyttämän 60 päivän sijaan.

Pidämme hyvänä esitettyä muutosta viiden vuorokauden ja kannatamme jopa sitä lyhyempää ilmoitusaikaa, sillä 60 vuorokauden ilmoitusaika on tämän hetken tilanteessa täysin epärealistinen. Käytännön esimerkkeinä mainittakoon, että Lapin hiihtokeskukset suljettiin vain parin päivän varoitusajalla ja lyhyellä varoitusajalla suljettiin myös Uudenmaan raja, jolloin junamatkojen kysyntä muuttui oleellisesti hyvin lyhyessä ajassa.

Vastaavat tapaukset lienevät poikkeusolojen aikana valitettavasti edelleen mahdollisia, minkä osalta voitaneen viitata myös Suomen hallituksen päätökseen, jolla Uudenmaan raja avattiin muutaman tunnin varoitusajalla.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat